

**The State as Actor in World Politics:
From Foreign Policy Analysis to Political Theory
Rezumatul tezei de abilitare**

Ruxandra IVAN

Această teză prezintă parcursul meu academic și de cercetare la intersecția – sau la marginea – a două domenii considerate separate de unii autori, și indistincte, de alții¹. Este vorba de domeniile științelor politice și relațiilor internaționale. Eu însămi având o formare în științe politice, și doar un MA în relații internaționale, cariera mea a fost orientată de la început către subiecte din zona politicii internaționale, atât pe dimensiunea de predare, cât și pe cea de cercetare.

Principala contribuție prezentată în această teză ține, la rândul ei, de o zonă aflată la intersecția dintre cele două domenii, și anume analiza de politică externă. Acest tip de demers analitic pare a aparține câmpului relațiilor internaționale, din punct de vedere al obiectului său, deoarece se referă la acțiunile statului îndreptate către exterior; în același timp însă, din punct de vedere al metodei, el este legat de o zonă a științelor politice, și anume analiza de politici publice. Am demonstrat, la timpul cuvenit, modul în care școala de *foreign policy analysis* reușește să construiască un pod între cele două discipline.

Lucrarea de față debutează cu o prezentare a evoluției carierei mele didactice și de cercetare, cu menționarea principalelor jaloane ale acesteia, a cursurilor și seminariilor predate de-a lungul celor 14 ani de activitate la catedră, a proiectelor și echipelor de cercetare în care am fost implicată. Urmează prezentarea principalelor domenii asupra cărora s-au focalizat interesele mele de cercetare, și anume: analiza de politică externă, teoria relațiilor internaționale ca subsumată teoriei politice, câteva tentative de a aplica grile de lectură preluate din teoria relațiilor internaționale la cazuri specifice, precum și studiile dedicate comunismului românesc. Pe măsura redactării acestei teze s-a degajat prezența unei teme transversale care, practic, apare în toate aceste cercetări și în jurul căreia gravitează de fapt diferitele întrebări cu care am operat pe parcursul acestor cercetări: este vorba de tema guvernării (căreia i-am dedicat, de altfel, și un proiect de cercetare mai vast, desfășurat sub egida Academiei Române și coordonat în colaborare cu Vasile Pleșca). Ultima parte a tezei

---

¹ Câteva dintre ipostazele acestei dezbateri: Morton A. KAPLAN, „Ins International Relations A Discipline?”, in *The Journal of Politics*, vol. 23, no. 3/1961, pp. 462-476; Fred HALLIDAY, „International Relations and Its Discontents”, in *International Affairs*, vol. 71, no. 4/1995, pp. 733-746; Thomas J. BIERSTEKER, „Eroding Boundaries, Contested Domain”, in *International Studies Review*, vol. 1, no. 1/1999, pp. 3-9; R.B.J. WALKER, *Inside/Outside: International Relations as Political Theory*, Cambridge, Cambridge University Press, 1993; Dario BATTISTELLA, *Théories des Relations Internationales*, Paris, Presses de Sciences Po, 2003, pp. 15-20.

schitează câteva proiecții și proiecte de viitor.

Principala carte de autor publicată după obținerea titlului de doctor este o analiză a politicii externe românești după 1989². Scopul principal al acestei cercetări a fost înțelegerea evoluției politicii externe românești și identificarea principalilor factori care au influențat deciziile de politică externă. Am examinat, de asemenea, câteva ipoteze creionate după un prim survol empiric al problematicii: anume, că tendința principală de comportament al României pe scena internațională este cea de *bandwagoning*³; că această tendință, care nu reprezintă norma comportamentală, se poate explica prin elemente ce țin de moștenirea istorică ca factor ce influențează decizia de politică externă; că, în perioada de tranziție, factorii de influență legați de mediul operațional extern, atât cei geopolitici, cât și cei instituționali, au manifestat o convergență către apropierea României de organizațiile occidentale; și, în sfârșit, că decizia de politică externă românească se concentrează în interiorul unui triunghi decizional format din Președinte, Prim-ministru și Ministrul Afacerilor Externe, iar în lipsa unor prevederi constituționale foarte clare, practica politică este cea care consacră ponderea acestor instituții în luarea deciziilor.

Tot în secțiunea dedicată analizei de politică externă, am prezentat alte câteva contribuții punctuale pe care le-am avut în acest domeniu, cum ar fi analiza participării României la Convenția privind viitorul Uniunii Europene, materializată printr-un volum de autor⁴, precum și analiza relațiilor bilaterale dintre România și unele state din regiune, precum Ucraina, Republica Moldova, Ungaria sau Federația Rusă, sau a discursului oficial practicat de România în anii 2004-2007 în care aceasta se auto-identifică drept „lider regional la Marea Neagră”.

Cea de-a doua direcție principală a cercetărilor mele este o reflecție teoretică asupra modului în care evoluează, în ultimele decenii, suveranitatea statului și raporturile dintre intern (*domestic*) și extern (*foreign*). Este vorba, implicit, de o reflecție asupra raportului dintre disciplinele științei politice și relațiilor internaționale. Încă de la începutul carierei mele academice am fost preocupată de statutul disciplinei relațiilor internaționale în peisajul științelor sociale românești, precum și în contextul mai larg al dezbaterilor internaționale asupra acestui subiect. Dacă, la început, influențată mai cu seamă de argumentele școlii realiste din RI, am fost înclinată să iau în considerare autonomia acestui domeniu în raport cu științele politice⁵, racordarea ulterioară la un corpus științific occidental de orientare critică, precum și propriile mele observații asupra evoluției globalizării, porozității frontierelor, declinului capacității Statului de a performa atribuțiile sale

2 Ruxandra IVAN, *La politique étrangère roumaine, 1990-2006*, Bruxelles, Editions de l'Université de Bruxelles, 2009.

3 Termenul a fost inventat de Quincy WRIGHT, *A Study of War*, Chicago, University of Chicago Press, 1965 și se referă la comportamentul statelor slabe de aliniere cu statele mai puternice, în loc să încerce contrabalansarea acestora.

4 Ruxandra IVAN, *România și procesul constituțional al Uniunii Europene. Participarea la Convenția privind viitorul Europei*, București, Ed. Universității din București, 2008.

5 Am elaborat asupra acestei perspective în IDEM (ed.), *Direcții principale în studiul relațiilor internaționale în România*, Iași, Institutul European, 2007.

tradiționale m-au făcut să reconsider această poziție. Pe aceste baze s-a cristalizat o reflecție asupra evoluției contemporane a suveranității statului, subminată de mai multe fenomene precum: apariția unor jurisdicții internaționale care subminează caracterul exclusiv al jurisdicțiilor naționale; dinamica intervențiilor internaționale sub egida responsabilității de a proteja; extinderea sferei conceptuale a domeniului securității statului; fragilizarea coeziunii corpului politic al statului-națiune ca urmare a fenomenelor migraționiste; sau, în sfârșit, delegarea unor atribuții suverane – precum poliția sau apărarea – către firme private. Fiecare dintre aceste evoluții a fost tratată în studii pe care le-am publicat în reviste sau volume colective.

Cea de-a treia secțiune a tezei are un caracter mai puțin teoretic și detaliază câteva din cercetările aplicate pe care le-am făcut în ultimii zece ani. Acestea au vizat anumite zone geografice, precum Marea Neagră – m-am ocupat de analiza posibilității apariției unei tendințe către regionalism în această zonă. Deși existența acestei tendințe a fost frecvent evocată atât de oameni politici, cât și de teoreticieni, în primul deceniu al secolului nostru, ea nu a fost confirmată de cercetările întreprinse de mine și de echipa de cercetători împreună cu care am studiat această problemă⁶. Am studiat, de asemenea, particularitățile francofoniei ca formă specială de solidaritate între mai multe state lipsite de contiguitate geografică, precum și o serie de problematice legate de Uniunea Europeană.

În sfârșit, ultima direcție importantă în care am derulat cercetări empirice susținute, parcurgând Fondul CC al PCR – secțiile Cancelarie și Relații Externe – sunt studiile asupra comunismului românesc. În acest context, m-am ocupat de evoluția instituțională a Ministerului Afacerilor Externe în anii 50, de politica externă românească din perioada comunistă, de tratamentul minorităților naționale, dar și de chestiuni teoretice precum provocările metodologice puse de cercetarea istoriei recente sau implicațiile politice ale acesteia.

---

6 Ruxandra IVAN (ed.), *New Regionalism or No Regionalism? Emerging Regionalism in the Black Sea Area*, London, Ashgate, 2012.